

ТИЈАНА Р. МИХИЋ ПИЈЕТЛОВИЋ¹
УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

МОДАЛНИ ИЗРАЗИ, ПРИДЈЕВИ, ПРИЛОЗИ И ИМЕНИЦЕ КАО СРЕДСТВА ЗА ИСКАЗИВАЊЕ КОРИЈЕНСКЕ МОДАЛНОСТИ У ЕНГЛЕСКОМ И ЊИХОВИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

САЖЕТАК. У раду се анализирају модални изрази, придјевни, прилози и именице као средства за исказивање коријенске модалности у енглеском језику. Дефинишу се модална значења која свако од истраживаних средстава исказује, а затим се анализирају њихови преводни еквиваленти у српском језику. Циљ рада је да се, примјеном контрастивне анализе, установи који су преводни еквиваленти анализираних средстава, колико често се јављају, те на ком нивоу се налази еквивалентност. Истраживање је проведено на корпусу састављеном од реченица на енглеском језику преузетих из романа Џејн Остин *Pride and Prejudice* и њихових превода у верзији романа на српском језику *Гордост и предрасуде*. Будући да и енглески и српски језик располажу средствима која су предмет овог истраживања, у раду се полази од претпоставке да ће се у преводу најчешће задржати иста врста ријечи као и у оригиналу, да ће модални глаголи, узимајући у обзир њихову вишезначност, заузети значајно мјесто у преводу анализираних средстава, те да ће преводни еквиваленти бити разноврсни. Добијени резултати потврђују ову претпоставку.

---

¹ tijanamihic@yahoo.com

Рада је примљен 23. јуна 2019, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 6. јула 2020.

КЉУЧНЕ модални изрази; модални придјевни; модални прилози; модалне имени-
ријечи: це; коријенска модалност; еквивалентност; енглески језик; српски језик.

УВОД

Овај рад се бави неким мање истраживаним средствима за исказивање коријенске модалности у енглеском језику, наиме модалним изразима, придјевима, прилозима и именицама. Јасно је да су модални глаголи средства која су, с добрим разлогом, највише истраживана и описивана када говоримо о модалности. У категорији модалности они заузимају централно мјесто у енглеском језику, о чему свједочи обимна литература посвећена њиховим морфолошким, синтаксичким и врло комплексним семантичким својствима (Coates, 1983; Hoyle, 1997; Palmer, 1990; Quirk, Greenbaum, Leech & Svartvik, 1985).

Предмет истраживања у овом раду су модални изрази (*be obliged to, be able / unable to, be going to, be to, be bound to, be willing / unwilling to, be capable / incapable of, be allowed to*), придјевни (*allowable, willing, necessary / unnecessary, possible / impossible*), прилози (*willingly / unwillingly*) и именице (*necessity, permission, willingness / unwillingness*) као средства за исказивање коријенске модалности у енглеском језику и њихови преводни еквиваленти у српском језику. Циљ рада је да се установи који су преводни еквиваленти анализираних средстава у српском језику, колика је њихова учесталост, те на којем нивоу се налази еквивалентност.

У раду ће прво бити говора о модалности (исказаној првенствено помоћу средстава анализираних у овом раду), затим о различитим начинима исказивања модалности у разним језицима и потешкоћама које се могу јавити приликом превођења модалних концепата, као и о појму еквивалентности. Након тога, биће описано коријенско значење модалних израза, придјева, прилога и именица који су предмет овог рада, а затим слиједи представљање резултата истраживања, анализа и закључак.²

² Већина примјера на енглеском језику, којима се илуструју значења анализираних средстава, преузета је из Британског националног корпуса. Скраћеница наведена у загради упућује на податке о извору. Преводи примјера са енглеског језика су преводи аутора овог рада. За дефинисање значења анализираних средстава кориштен је рјечник *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (у даљем тексту OALD).

МОДАЛНОСТ

Модалност у језику се исказује различитим средствима. Тако на примјер, у енглеском језику коријенску нужност можемо исказати модалним глаголима *must* и *need*, придјевом *necessary* и именицом *necessity*; спремност или вољу да се нешто уради модалним глаголом *will*, модалним изразом *be willing to*, именицом *willingness*, придјевом *willing*, те прилогом *willingly*, и тако даље. Сљедећи примјери илуструју значење спремности или воље да се нешто уради:

See if John will help you out (= is he willing?) (Sweetser, 1990, сџр. 54);

Види хоће ли Џон њомоћи (= да ли је вољан?).

They were willing to risk losing their jobs (Sinclair, 1990, сџр. 178);

Били су вољни да ризикују љубићак њосла.

A selling background is not essential – but a willingness to learn is paramount (CH1);

Искусџво у њрогаји није кључно – али сџремносџ да се учи је најважнија.

[...] there are always plenty of willing sellers and buyers at any one time (K8W);

[...] увијек њосџоји мношџво сџремних њродавача и куџаца у било које врџеме.

The parcel of valuables was willingly sent to the charity organizers (Quirk & al., 1985, сџр. 576);

Пакеџ са драџоцџеносџима је раго њослаџ орџанизайорима доброџворне акџије.

Модалност се такође исказује и комбинацијом модалних средстава. У сљедећем примјеру модални прилог појачава деонтичко значење модалног глагола:

Could you possibly take a look at the new plans? (Hoye, 1997, сџр. 83);

Да ли ди икако моџао њоџлегаџи нове њланове?

Добро је позната чињеница да модални глаголи у енглеском језику имају и коријенска и епистемичка значења. Исти модални глагол може се тумачити на више начина, зависно од типа модалности о којој се ради. Разлику између коријенске и епистемичке модалности уочавамо и код модалних израза. Модални израз *be going to* у епистемичком значењу исказује предвиђање, а

у коријенском значењу исказује намјеру. Семантички опсег полумодала *be bound to* такође покрива и епистемичка и коријенска значења. Значење епистемичке нужности имамо у примјеру:

The plan is bound to fail (Quirk & al., 1985, сџр. 237);

План мора њроџасџи.

Значење коријенске обавезе налазимо у примјеру:

You are bound to pay your debts (Quirk & al., 1985, сџр. 237);

Мораш њлаџиџи своје гуџове.

МОДАЛНОСТ И ПРЕВОД

Модалност је једна од области која може проузроковати потешкоће у преводу. Исказивање модалних значења може се веома разликовати од језика до језика, те је потребно да преводилац буде посебно опрезан приликом превођења конструкција са модалним значењем. Модална значења се у различитим језицима исказују различитим средствима.

Бејкер (Baker, 2011, стр. 119–120) наводи један занимљив примјер различитих начина за исказивање истог модалног значења у енглеском и хебрејском језику. Наиме, у чланку о политичким интервјуима на израелској телевизији, Блум-Калка објашњава да енглески језик користи изразе попут *Let's...* и *Shall we...* за управљање поступцима других људи и за упућивање љубазних захтјева који имају снагу наредбе. С друге стране, хебрејски језик исказује слична модална значења тако што поставља питање у вези могућности да се нешто уради. На примјер, када мајка каже дјетету на хебрејском „Perhaps you'll go to sleep“, то једноставно значи „иди на спавање“. У чланку Блум-Калка преводи хебрејске изразе које водитељ користи како би управљао разговором изразима који звуче природно на енглеском језику. Ти изрази нису дословни преводи хебрејских израза, али исказују слична модална значења. На примјер, она користи *Let's go on to another topic* тамо гдје би дослован превод са хебрејског био „Perhaps we shall/should go on to another topic“, и *Let's begin with the question of defence policy*, гдје на хебрејском дословно стоји „Perhaps we shall start with the question of defence policy“.

Ким и Томпсон (Kim & Thompson, 2010) такође су проучавали разлику у употреби модалних средстава у различитим језицима. Ови аутори су анализирали употребу модалних израза којима се исказује обавеза у енглеским и корејским новинским научно-по-

пуларним текстовима. Истраживали су на који начин разлике у исказивању обавезе у два језика одражавају културолошке норме, фокусирајући се посебно на индивидуализам и оријентисаност према задатку, за које се сматра да су карактеристични за западне културе, у поређењу са колективизмом и оријентацијом према односима, који су карактеристични за корејску културу. Аутори закључују да имплицитност и индиректност која је заступљена у корејским текстовима произилази из „оријентације према односима“ која прожима корејску културу. Учтивост значи избјегавање ситуација у којима постоји могућност конфликта или одбијања, те се грађење и одржавање добрих међуљудских односа између писца и читаоца вреднује више него пренесене поруке у корејским текстовима. С друге стране, енглески писци показују експлицитност и директност како би повећали ефикасност комуникације.

Чињеница је да језици генерално имају велики број средстава за исказивање модалних значења. Неке разлике у исказивању модалних значења условљене су културолошки, те је потребно да преводилац буде свјестан ових разлика како би његов превод имао исто значење као и оригинал, а истовремено звучао природно у циљном језику. Исто тако, потребно је да преводилац увијек има на уму да је текст који преводи „попут честице у електричном пољу коју привлаче супротстављене силе двије културе и норме два језика“ (Newmark, 1981, стр. 20).

ЕКВИВАЛЕНТНОСТ И МОДАЛНОСТ

Еквивалентност је једно од кључних питања у превођењу. Бејкер (2011, стр. 6) сматра да је еквивалентност увијек релативна због утицаја различитих лингвистичких и културолошких фактора. Све теорије превођења на различит начин одговарају на један централни проблем: „превод се може дефинисати помоћу еквивалентности, али постоје многи разлози зашто еквивалентност није стабилан концепт“ (Рут, 2010, стр. xiii). Еквивалентност значи „једнака вриједност“, те овај термин претпоставља да изворни текст и превод могу имати исту вриједност на неком нивоу. Та вриједност може бити на нивоу форме, референције, функције, или било чега између. Еквивалентност не подразумемијева да су језици исти, него да вриједности могу бити исте (Рут, 2010, стр. 6–8).

Избор одговарајућег еквивалента у преводу зависи од тога како преводац изабере да манипулише датим лингвистичким системом, о његовом схватању свог задатка, укључујући и његову процјену шта је примјерено у датој ситуацији. Јасно је да ће се слобода коју преводац може себи дати приликом превода разликовати у зависности од материјала на којем ради (роман, поезија, правни документи, итд.). Што се тиче правних докумената, техника превођења која се користи увијек је формална еквивалентност. Да би превод постигао своју сврху, циљ еквивалентног ефекта је кључан у правним текстовима (Munday, 2001, стр. 52). С друге стране, код превођења романа, преводац има знатно већу слободу.

Приликом превођења прозе, преводиоци се суочавају са разним потешкоћама јер сваки језик описује свијет на различит начин и има своју властиту граматичку структуру, граматичка правила и синтаксичку различитост. Преводиоци морају водити рачуна о умјетничким одликама текста, не заборављајући да се стилске одлике једног језика могу умногоме разликовати од стилских одлика другог језика (Naqee, 2012, стр. 101, 109). Баснет (Bassnett, 2002, стр. 114, 120–121) сматра да је погрешно широко распрострањено становиште да је роман некако једноставнија структура од поеме, а самим тим и једноставнији за превод. Преводиоци романа настоје да произведу текст на циљном језику који је читак, избјегавајући неприродан ефекат који може проистећи уколико се преводац исувише блиско придржава синтаксичких структура изворног језика. Неопходно је да преводац схвата прозни текст као структурисану цјелину, увијек имајући на уму стилске и синтаксичке захтјеве циљног језика.

Код превођења модалних израза са једног језика на други, проблеми се јављају на различитим нивоима значења – концептуалним, афективним, итд. Када се суочи са оваквим проблемима, преводац превасходно мора схватити поруку која се преноси, што значи да преводац, заправо, мора прво интерпретирати како би могао да преведе дати текст. При превођењу модалних концепата, преводац мора истовремено радити на различитим лингвистичким и нелингвистичким нивоима како би постигао било коју врсту еквивалентности (Al-Karooni, 1996, стр. 24, 28).

И енглески и српски језик имају велики број средстава за исказивање модалности. Дакле, и писац и преводац имају на располагању више различитих средстава за исказивање одређеног

модалног значења, те и један и други могу бирати на који ће начин управљати датим лингвистичким системом.

Када говоримо о нивоима еквивалентности, јасно је да језик не можемо дијелити на категорије попут ријечи, граматике и текста, јер их је у преводу тешко посматрати одвојено. Међутим, оваква подјела је корисна када се користи у сврху анализе јер нам олакшава да откријемо и објаснимо потенцијалне потешкоће у преводу (Baker, 2011, стр. 5).

МОДАЛНИ ИЗРАЗИ, ПРИДЈЕВИ, ПРИЛОЗИ И ИМЕНИЦЕ КАО СРЕДСТВА ЗА ИСКАЗИВАЊЕ КОРИЈЕНСКЕ МОДАЛНОСТИ У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

У тексту који слиједи биће дат кратак опис коријенских модалних значења за модалне изразе, придјеве, прилоге и именице који су предмет овог истраживања.

МОДАЛНИ ИЗРАЗИ

Предмет истраживања у овом раду су сљедећи модални изрази: *be obliged to, be able / unable to, be going to, be to, be bound to, be willing / unwilling to, be capable / incapable of* и *be allowed to*.

BE OBLIGED TO Облик *be obliged to* користи се за исказивање обавезе (Ђорђевић, 2007, стр. 551). Овим модалним изразом исказујемо да је неко приморан да уради нешто зато што му је то дужност, зато што закон тако налаже, итд. (OALD). Значење обавезе илуструјемо сљедећим примјером:

Under the Criminal Justice Act 1987 you are obliged to answer truthfully questions put to you (FBW);

У складу са Кривичним законом из 1987. године дужни сће да дајете истините одговоре на постављена питања.

Негација се гради додавањем *not* на глагол *be*, чиме исказујемо одсуство обавезе да се нешто уради:

You are not obliged to tell anyone at school of your child's HIV status [...] (CJ9);

Нисце дужни да кажете икоме у школи о ХИВ статусу Вашеј дјетета [...].

Међутим, ако желимо да кажемо да неко има обавезу да нешто не уради, то постижемо додавањем *not* иза *obliged* (уп. Quirk & al., 1985, стр. 143):

A journalist is obliged not to conceal information whose content and importance is a subject of public interest (Code of Journalistic Ethics);
 Новинар је дужан да не љрикрива информације чији садржај и важности су љредмети јавној инљтереса (Ељички кодекс новинара).

BE ABLE / UNABLE TO Израз *be able to* обично се повезује са значењем способности. Мељутим, Коутс (Coates, 1983, стр. 124–126) тврди да *be able to* покрива читав низ значења која се повезују са *can*, наиме, изражава способност, дозволу и могућност. *Be able to* је суплетиван облик јер служи као допуна за све облике парадигме модалног глагола *can* (срп. моћи) који недостају и јавља се у разним синтаксичким контекстима.

Што се тиче негације, обично се негира само модалност. У случају *be able to*, могуће је негирати глагол *be* или умјесто *able* користити *unable* (Palmer, 1990, стр. 91–92):

If a child is not able to meet this criterion, then the method is not appropriate (CG6);

Ако дијете не може испунићи овај критериј, онда метода није одговарајућа.

She added: „He is unable to read a script and has all his lines put on a tape by my 14-year-old niece, Melissa, and learns them from that“ (CH2);

Она је додала: „Он не може читати сценариј и моја чешрнаестогодишња нећака Мелиса снима сав његов љексикон на касету и он ја учи одатле“.

Користећи емфатично *not*, могуће је негирати догађај.

We are able / aren't able / are unable not to go (Palmer, 1990, стр. 92);

Ми можемо / не можемо / нисмо у могућности да не идемо.

BE GOING TO Полумодал *be going to* има једно коријенско и једно епистемичко значење. Његово коријенско значење је намјера, а епистемичко предвиђање. Основно обиљежје значења *be going to*, и у коријенском и у епистемичком смислу, јесте да се будући догађај или стање исказано у главној предикацији посматра као нешто што ће се десити веома брзо након момента говора и што је повезано са садашњошћу (Coates, 1983, стр. 198; Frank, 1972, стр. 77; Quirk & al., 1985, стр. 214).

Then a man who seemed to be in charge said, „We're going to let you go“ (AAB);

Тада човјек који је изгледа био љавни рече: „Пусћимо те“.

Типични примјери у којима *be going to* има коријенско значење имају сљедеће карактеристике: субјекат је аниматан, глагол је агентиван, а *be going to* се може парафразирати са *intend* (срп. на-мјеравати). Непосредност намјере коју исказује коријенско *be going to* често указује на то да је субјекат нешто унапријед смислио или планирао (Coates, 1983, стр. 199–200).

Be going to има и једну прагматички специјализовану употребу када функционише као директив. Говорник, заправо, износи тврдњу у погледу саговорникових будућих радњи, што имплицира да говорник има намјеру да се побрине да оне буду извршене (Coates, 1983, стр. 202–203).

No, Hilary, I have not finished, and you are going to stand there and listen until I have (H9V);

Не, Хилари, нисам завршила, и ти ћеш сјати ти шамо и слушај ти док не завршим.

BE TO Конструкција *be to* у енглеском језику указује на то да је „од стране неких вањских сила одређено или планирано да вршилац радње уради нешто и, према томе, он има обавезу да то уради. Међутим, определијељеност вршиоца радње према обавези је остављена отвореном“ (Bybee, 1994, стр. 184). Наведено значење налазимо у сљедећем примјеру:

She is to see dean tomorrow at 4 (Bybee, 1994, сѝр. 184);

Треба да се види са деканом сѝра у 4.

Овај модални идиом изражава будућност са различитим конотацијама принуде, запреке, плана, очекивања, судбине, односно различита модална значења: обавезе, могућности, дозволе и жеље (Ђорђевић, 2007, стр. 554; Quirk & al., 1985, стр. 143).

Палмер (Palmer, 1990, стр. 4–5; 164–166) овај облик назива *is to*, те разликује четири његове употребе, од којих су двије временског, а двије модалног карактера. Модалне употребе *is to* су сљедеће:

1) садашњи и прошли облици *is to* користе се за упућивање на нешто што је разумно или могуће, што је у одређеном смислу блиско значењу модалног глагола *can*:

That is to be expected, given that its decisions are based on the European Convention of Human Rights (K5M);

То се може очекивати, дугући да се његове одлуке заснивају на Европској конвенцији о људским правима.

2) облици у садашњем времену се користе за давање или преношење заповијести или упутстава:

Everyone is to stay where they are (H90);

Сви морају остати тамо где се налазе.

BE BOUND TO У коријенском значењу, овим обликом исказује се значење обавезе (Quirk & al., 1985, стр. 237). Као примјер наводимо сљедећу реченицу:

The company was bound by law to connect English and Welsh generators on to the grid system (K4N);

Компанија је била дужна, у складу са законом, да spoји енглеске и велшке генераторе на далеководну мрежу.

Према Ђорђевић (2007, стр. 549–550), овај полумодал се употребљава умјесто глагола *must* у значењу вјероватноће за будућност, нарочито када се мисли на неиздјежну судбину; умјесто глагола *ought to* у значењу обавезе као садашњи кондиционал; те је синоним модалног глагола *need* у значењу потребе.

BE WILLING / UNWILLING TO Обликом *be willing to* исказује се значење воље (Palmer, 1990, стр. 164; Quirk & al., 1985, стр. 236):

And I am willing to pay whatever price you ask – within reason (H18);

И вољан сам да платим колику год цијену кажеш – у разумним границама.

Ако желимо да кажемо да неко није вољан да нешто уради, то исказујемо или додавањем *not* иза глагола *be*, или употребом облика *be unwilling to*:

„Even so, I am not willing to sell“, she retorted (JY9);

„Чак и у њом случају, нисам вољна да продам“, узвратила је.

Some employers are unwilling to pay the whole settlement sum „upfront“ (B08);

Неки послодавци нису вољни да плати цијели износ напред „унапријед“.

Облик *be willing to* употребљава се умјесто модалног глагола *will* у значењу воље за будућност у прошлости када је ријеч о једном догађају, о испуњеној радњи, гдје се *will* не може употриједити. Могло би се рећи да овај полумодал замјењује глагол *would* у индиректном говору када се мисли на једну радњу будући да би се због слагања времена морао употриједити глагол *would* после глагола главне клаузе у претериту. За будућност у прошлости ја-

вља се облик *be willing to* умјесто облика *would* (Ђорђевић, 2007, стр. 550):

I asked him to come and he was willing;

Позвао сам га да дође и он је био вољан да дође (Ђорђевић, 2007, стр. 551).

BE CAPABLE / INCAPABLE OF Обликом *be capable of* исказује се значење способности, односно користимо га када желимо да кажемо да неко или нешто има способност или квалитете неопходне да нешто уради (OALD). Наведено значење налазимо у сљедећим примјерима:

He's proved that he is capable of scoring goals [...] (CH3);

Он је доказао да је способан да гаје голлове [...].

This system was probably capable of supporting about 400 people per square mile (A6M);

Овај систем је вјероватно био у стању да подржи око 400 људи по квадратној миљи.

Негацију градимо додавањем *not* на глагол *be*:

„He's not capable of that“, said Syl's mother with a Yorkshire accent (G06);

„Он није способан за то“, рече Силова мајка јоркширским наласком.

Исто значење можемо исказати и помоћу облика *be incapable of*:

He seemed incapable of forming any relationships (HD7);

Чинило се да је неспособан за успостављање било каквих веза.

BE ALLOWED TO Овим обликом исказује се значење дозволе:

If you are over 60, you are allowed to invest up to 40 per cent of your earnings (CMK);

Ако имате више од 60 година, дозвољено Вам је да инвестирате до 40 посто зараде.

Негација се гради додавањем *not* на глагол *be*, чиме исказујемо значење забране:

You are not allowed to touch me or the box (JSE);

Не смијеш дирнути ни мене ни кутију.

МОДАЛНИ ПРИДЈЕВИ

Овај рад се бави следећим модалним придјевима: *possible / impossible, necessary / unnecessary, allowable* и *willing*.

POSSIBLE / Придјев *possible* има модално значење могућности. Користимо га
IMPOSSIBLE да кажемо да је нешто могуће урадити или постићи (OALD).

Иза придјева (*im*)*possible* јавља се *to*-инфинитивна клауза, која може бити уведена помоћу *for* + субјекат (Quirk & al., 1985, стр. 1230):

Just as it is possible for an athlete to train himself to run faster by gradually increasing his speed, you can do the same thing with your reading (AUK);

Као што је могуће за атлетичара да се тренира да брже читањем повећавајући брзину, ти можеш урадити исто са читањем.

У овом примјеру налазимо значење коријенске могућности. Придјевом *impossible* исказујемо да нешто није могуће урадити (OALD). Следећи примјер илуструје ово значење:

I know that it is impossible for me to win four Grand Slam tournaments this year (A0V);

Знам да је немогуће да освојим четири Гренд слем турнира ове године.

NECESSARY / Придјевом *necessary* исказује се да је нешто неопходно, нужно, по-
UNNECESSARY требно из неког разлога (OALD):

They do whatever is necessary (CH2);

Они раде све што је потребно.

Then company staff worked late into the night to make necessary repairs (CH6);

Онда је особље фирме радило до касно у ноћ како би направили неопходне исправке.

Придјевом *unnecessary* исказује се да нешто није неопходно, нужно, потребно (OALD):

„He will be out for three games and it is all so unnecessary“, said McCarthy (CH7);

„Он неће играти три утакмице и то је све иако неопходно“, рекао је Мекарти.

They are not paid to raise unnecessary dust in the formulation of a project [...] (APN);

Они нису плаћени да дижу неопходну прашину у формулацији пројекта [...].

ALLOWABLE Придјевом *allowable* исказујемо да је нешто допуштено, посебно у складу са законом или неким правилима (OALD):

What about experiments on humans? Do you think these are allowable, as it were, from a moral point of view? (KRF);

А експерименти на људима? Сматраш ли да су они допустиви, с моралне тачке гледишта?

You have tried to logon to LIFESPAN when the maximum allowable number of users are currently logged on (HWF);

Покушали сте да се пријавите на LIFESPAN када је максимални дозвољени број корисника тренутно пријављен.

WILLING Придјев *willing* обично стоји испред именице и његово значење је да је неко спреман или вољан да помогне и да га не треба убјеђивати, или да је нешто урађено или дато с одушевљењем (OALD).

And he had a willing listener in Prior Robert, his namesake (GOM);

И имао је њажљивој слушаоца у нареднику самостана Роберту, свом имењаку.

МОДАЛНИ ПРИЛОЗИ

WILLINGLY / UNWILLINGLY Кверк и др. (Quirk & al., 1985, стр. 574) сврставају прилоге *willingly* и *unwillingly* у адвербијале оријентисане према субјекту којима се исказује воља. Прилогом *willingly* исказујемо да ће неко урадити нешто радо или да му не смета да нешто уради (OALD). Наведено значење налазимо у следећем примјеру:

I'd willingly give him the belt but he wouldn't take it (CH3);

Ја бих му радо дала појас, али ја он не би узео.

Прилогом *unwillingly* исказујемо да неко ради нешто не желећи да то ради, већ је на то присиљен од стране других људи (OALD):

„It was dark when I saw him“, said the boy unwillingly (HTX);

„Био је мрак када сам ја видио“, рекао је дјечак нерадо.

МОДАЛНЕ ИМЕНИЦЕ

Предмет истраживања у овом раду су модалне именице: *willingness / unwillingness, permission* и *necessity*.

WILLINGNESS / Именицом *willingness* исказује се спремност или воља да се нешто
UNWILLINGNESS уради (OALD). Сљедећи примјер илуструје ово значење:

We very much appreciate his willingness to join us (JNH);

Много цијенимо његову спремноћ да нам се придружи.

Именицом *unwillingness* исказује се да неко не жели да уради нешто и да одбија да то уради (OALD). Наведено значење налазимо у сљедећој реченици:

Attempts to change the system - and there have been many - have always foundered on an unwillingness to abandon the gold standard of British education (A4V);

Покушаји да се промијени систем - а било их је много - увијек су пропали због неспремности да се напусти знацини стандард британског образовања.

Из претходних примјера видимо да се иза именице (*un*)*willingness* у постмодификацији налази клауза са *to*-инфинитивом. *To*-инфинитив налазимо у постмодификацији именица које исказују модална значења која укључују људску контролу над догађајима. У случају именице (*un*)*willingness*, именица и глагол који слиједи имају исти имплицирани судјекат (Quirk & al., 1985, стр. 1272-3).

PERMISSION Именица *permission* значи давање дозволе некоме да уради нешто, посебно када то ради неко ко има ауторитет (OALD). Ово значење илуструјемо сљедећим примјером:

Have I got your permission? (HYG);

Имам ли вашу дозволу?

NECESSITY Именицом *necessity* исказује се чињеница да се нешто мора десити или урадити, потреба за нечим (OALD). Наведено значење илуструјемо сљедећим примјером (који је у одричном облику и указује на одсуство потребе за нечим):

There was, however, no necessity for us to go down the hill for water, for if we continued a little further we should find a good spring on the road (BMY);

Међутим, није било потребе да иђемо низбрдо по воду, јер ако бисмо ишли мало даље наишли бисмо на добар извор на путу.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати представљени у овом раду дио су једног опсежнијег истраживања које је обухватало већи број средстава за исказивање коријенске модалности у енглеском и српском језику. Корпус се састојао од више од 1.500 реченица из дјела Џејн Остин *Pride and Prejudice* и њихових превода на српски језик, а средства која су предмет анализе овог рада заступљена су у укупно 248 примјера. Како је већ у уводу истакнуто, циљ рада је да се, примјеном контрастивне анализе, установи који су преводни еквиваленти анализираних средстава, њихова фреквентност, те на ком нивоу се налази еквивалентност. Због чињенице да и енглески и српски језик располажу модалним изразима, придјевима, прилозима и именицама, у раду се полази од претпоставке да ће се у преводу најчешће задржати иста врста ријечи као и у оригиналу, да ће модални глаголи, захваљујући својој вишезначности, имати значајно мјесто у преводу анализираних средстава, те да ће преводни еквиваленти бити разноврсни.

У наставку рада биће изнесени подаци о укупном броју примјера за свако анализирано средство, а затим ће бити наведени њихови преводни еквиваленти, са процентом учесталости појављивања у корпусу. Најфреквентнији преводни еквивалент биће илустрован примјером из корпуса.³ Након тога слиједе запажања о добијеним резултатима.

МОДАЛНИ ИЗРАЗИ

Модални израз *be obliged to* налазимо у 25 примјера. Најчешће је на српски језик превеођен модалним изразом *дијићу љринуђен* (40%) и модалним глаголом *морати* (36%). Остала средства су знатно рјеђе заступљена: модални израз *дијићу љодуђен* (4%), модални израз *дијићу љриморан* (4%), сам лексички глагол у одговарајућем времену (8%), те парафраза (8%). Најчешћи преводни еквивалент илуструјемо сљедећим примјером:

I was obliged to confess one thing, which for a time, and not unjustly, offended him (PP, сџр. 216);

Био сам љринуђен да љризнам нешићо здої чеїа се он, не безразложно, извесно време осећао увређеним (ГП, сџр. 287).

³ Ознака PP односи се на наслов романа *Pride and Prejudice*, а ГП на његов превод *Гордосћ и љредрасуде*.

Модални изрази *be able to* и *be unable to* јављају се у 67 примјера у корпусу. На српски језик најчешће су превођени модалним глаголом *моћи* (40,30%). У преводу налазимо и израз *дићи у сѣању* (14,92%), лексички глагол у одговарајућем времену (14,92%), глагол *успјети* (11,94%), парафразу (8,96%), модалне изразе *дићи сѣосодан* (2,99%) и *дићи у моћности* (2,99%), глагол *умјети* (1,49%), те придјев *немоћан* (1,49%). У сљедећем примјеру модални израз *be able to* преведен је модалним глаголом *моћи*:

I shall not be able to keep you—and so I warn you (PP, сѣр. 69);

Ја ње нећу моћи издржавати. Еѣо, оѣоменула сам ње (ГП, сѣр. 91).

Модални израз *be going to* налазимо у 10 примјера у корпусу. Најчешће је превођен футуром I (40%). У преводу такође налазимо презент с везником *да* као допуну енклитичком облику *ћу* (20%), глагол *намјеравати* + *да*-конструкција (20%), презент лексичког глагола (10%), те глагол *ѣоћи* + *да*-конструкција (10%). Најфреквентнији преводни еквивалент илуструјемо сљедећим примјером:

„I am not going to run away, papa“, said Kitty fretfully (PP, сѣр. 172);

- Ја нећу дежати, ѡаѡа - изјави Киѡи јеѡко (ГП, сѣр. 230).

Модални израз *be to* у корпусу се налази у 18 примјера. У преводу најчешће налазимо модалне глаголе: *ѡредаѡи* (22,22%), *моћи* (16,67%), *смјети* (5,56%) и *мораѡи* (5,56%), затим лексички глагол у одговарајућем времену (27,78%) и парафразу (22,22%). У сљедећем примјеру у преводу налазимо модални глагол *ѡредаѡи*:

It was to be such a secret! (PP, сѣр 183);

То је ѡредало чуваѡи као највећу ѡајну (ГП, сѣр. 245).

Модални израз *be bound to* у корпусу налазимо у једном примјеру. Његов преводни еквивалент је модални израз *дићи дужан*.

These are the kind of little things which please her ladyship, and it is a sort of attention which I conceive myself peculiarly bound to pay (PP, сѣр. 42);

Такве сѡѡнице гоѡадају се њеном ѡсѡодсѡву, а ја смаѡрам да сам дужан да јој указујем ѡакве мале ѡажње (ГП, сѣр. 57).

Модалне изразе *be willing to* и *be unwilling to* налазимо у 15 примјера у корпусу. У преводу налазимо широку палету модалних средстава: модални израз *дићи вољан* (20%), модалне глаголе *хѡјети* (13,33%) и *жељети* (13,33%), те прилог *радо* (13,33%). У по

једном примјеру (по 6,67%) јављају се прилог *nerago*, придјев *не-склон*, глагол *нећкаћи се*, израз *дићи црошив*, лексички глагол у одговарајућем времену и везник *да*, којим је уведена намјерна реченица. У сљедећем примјеру модални израз *be willing to* преведен је модалним изразом *дићи вољан*:

They are not married, nor can I find there was any intention of being so; but if you are willing to perform the engagements which I have ventured to make on your side, I hope it will not be long before they are (PP, сѝр. 173);

Нису се венчали, а нисам могао да утврдим ни да су имали иу намеру; али ако си вољан да испуниш обавезе које сам се усудио да примим у твоје име, надам се да ће се они ускоро венчаћи (ГП, сѝр. 232).

Модални израз *be capable / incapable of* налазимо у 26 примјера у корпусу. Најчешћи преводни еквиваленти су: модални глагол *моћи* (30,77%) и модални изрази *дићи у сѝању* (23,08%) и *дићи (не)сѝосодан* (23,08%). Затим слиједе парафраза (11,54%) и лексички глагол у одговарајућем времену (11,54%). У сљедећем примјеру модални израз *be incapable of* преведен је одричним обликом модалног глагола *моћи*:

She read with an eagerness which hardly left her power of comprehension, and from impatience of knowing what the next sentence might bring, was incapable of attending to the sense of the one before her eyes (PP, сѝр. 120);

Чићала је с ѝаковом жудњом да је једва схваћала садржину. Здои несѝрѝења да сазна ища ће рећи идућа реченица, није мола да се усредсреду на смисао реченице која јој је била цред очима (ГП, сѝр. 162).

Модални израз *be allowed to* јавља се у 7 примјера у корпусу. Најчешће је превођен глаголом *доуусѝићи* (71,43%). У преводу такође налазимо и сам лексички глагол у одговарајућем времену (14,29%) и парафразу (14,29%). Најфреквентнији преводни еквивалент илуструјемо сљедећим примјером:

We dine at Rosings twice every week, and are never allowed to walk home (PP, сѝр. 94);

Ми вечерамо у Розинѝу двауѝ недељно, и никад нам не доуусѝе да се иешке враћимо кући (ГП, сѝр. 126).

Наведени подаци показују да је модални израз *be obliged to* најчешће превођен модалним изразом *диџи љринуђен*, а одмах за њим слиједи модални глагол *морайџи*. Модални израз *be able / unable to* далеко најчешће је превођен модалним глаголом *мођи*. Будући да модални израз *be going to* у коријенском значењу исказује намјеру, не изненађује чињеница да се у преводу најчешће јавља лексички глагол у футуру I. У српском језику овим глаголским временом могу се исказати различита модална значења, укључујући и намјеру (Станојчић и Поповић, 1994, стр. 381). Заступљеност модалних глагола је евидентна и код превода модалног израза *be to*: у преводу налазимо модалне глаголе *љретаџи*, *мођи*, *морайџи* и *смјейџи*, који чине укупно половину превода. Иако су најчешћи преводни еквиваленти модалног израза *be willing / unwilling to* модални израз *диџи вољан* и прилози *радо* и *нерадо*, модални глаголи (*хљјейџи* и *жељейџи*) збирно имају већу фреквентност. Модални израз *be capable / incapable of* најчешће је превођен модалним глаголом *мођи*, те модалним изразима *диџи у сџању* и *диџи (не)сљосодан*. Најфреквентнији преводни еквивалент модалног израза *be allowed to* је глагол *гољусџиџи*.

Јасно је да модални глаголи покривају велики опсег модалних значења, те стога не чуди да их налазимо као често заступљене преводне еквиваленте разних средстава за исказивање модалности. Анализа корпуса је показала да су модални глаголи најфреквентнији преводни еквиваленти модалних израза *be able / unable to*, *be to* и *be willing / unwilling to*, док су на другом мјесту по заступљености код модалних израза *be obliged to* и *be capable / incapable of*. У преводу анализираних модалних израза такође налазимо и модалне придјеве и прилоге. Евидентно је и присуство лексичког глагола у одговарајућем времену, што не изненађује, будући да глаголски облици у српском језику поред временске употребе имају и модалну употребу (Станојчић и Поповић, 1994, стр. 374–385).

МОДАЛНИ ПРИДЈЕВИ

Придјеви *possible* и *impossible* у саставу израза *be (im)possible for* јављају се у 10 примјера, а у саставу израза *make impossible for* у два примјера. У 11 примјера налазимо израз *impossible for*, а само у једном *possible for* (и то у одричном облику *not possible for*). Најчешћи преводни еквиваленти су придјеви *мољће* и *немољће* (75%), који се налазе у саставу модалних израза *мољће је* и *немољће је*. У преводу се још јављају и модални глагол *мођи* (16,67%) и потенцијал лек-

сичког глагола (8,33%). У сљедећем примјеру придјев *impossible* преведен је придјевом *немојуће*:

It is impossible for me to be impartial (PP, сѝр. 48);

Немојуће ми је да будем нејрисѝрасан (ГП, сѝр. 65).

Модални придјев *necessary* и *unnecessary* јављају се у 35 примјера у корпусу, од чега је 31 примјер са придјевом *necessary*, а четири са придјевом *unnecessary*. Њихов најчешћи преводни еквивалент је модални израз *(не)јоѝредно је* (51,43%). У 6 примјера (17,14%) налазимо парафразу. Остали преводни еквиваленти су: модални изрази *нужно је* (8,57%) и *неојходно је* (2,86%), придјев *јоѝредан* (5,71%), *нејоѝредан* (2,86%) и *важан* (2,86%), именица *јоѝреда* (2,86%) и модални глагол *мораѝи* (5,71%). Најчешћи преводни еквивалент илуструјемо сљедећим примјером:

„I knew“, said he, „that what I wrote must give you pain, but it was necessary“ (PP, сѝр. 214);

- Знао сам - рече он - да вам оно што јоѝшем мора загаѝи дол, али је било јоѝредно да се све јоѝ каже (ГП, сѝр. 284).

Придјев *allowable* налазимо само у једном примјеру у корпусу, и то у саставу аналитичког предиката. У одричном је облику и на српски језик је преведен придјевом *нејоѝуѝив*.

If it were not allowable for him to gain my affections because I had no money, what occasion could there be for making love to a girl whom he did not care about, and who was equally poor? (PP, сѝр. 91);

Каг му је, зајоѝ што нисам имала новаца, било нејоѝуѝиво да освоји моју љубав, каквој ди разлоја било да се удвара девојци за коју не мари и која је сиромашна као и ја (ГП, сѝр. 123).

Придјев *willing*, употријеђен у служби атрибута, јавља се у само једном примјеру у корпусу. На српски језик преведен је придјевом *јажљив*.

She had got rid of two of the secrets which had weighed on her for a fortnight, and was certain of a willing listener in Jane, whenever she might wish to talk again of either (PP, сѝр. 132);

Она се ослободила двеју ѝајни које су је јоѝиискале јоѝследње две недеље и била је сѝјурна да ће у Цејни имаѝи јажљиву слушаѝельку каг јод зажели да ојейѝ јовори о ѝима (ГП, сѝр. 180).

Будући да се модални придјев *possible* и *impossible* у корпусу углавном јављају у саставу израза *be possible / impossible for*, не из-

ненађује чињеница да у преводу најчешће налазимо њима еквивалентне модалне изразе *моћуће је* и *немоћуће је*. Поред модалног глагола *моћи*, у преводу налазимо и потенцијал лексичког глагола. У српском језику, потенцијал је глаголски начин којим се исказују разна модална значења (Пипер и Клајн, 2015, стр. 186).

У преводу модалних придјева *necessary* и *unnecessary* налазимо велики број различитих модалних облика. По фреквентности се издваја модални израз *(не)поћредно је*, којег налазимо у више од половине примјера, што није изненађујуће јер се и у изворном тексту ови придјеви у више од половине случајева (51,43%) налазе заједно са глаголом *be*. У преводу се јављају и други модални изрази, као и придјеви, именица и модални глагол.

МОДАЛНИ ПРИЛОЗИ

У корпусу се налази укупно 7 примјера са прилозима *willingly* и *unwillingly*. Њихови преводни еквиваленти су прилози *раго* и *нераго* (85,71%). У једном је примјеру (14,29%) модалност исказана прилогом у реченици на енглеском језику изостављена у преводу на српски језик. У сљедећем примјеру прилог *unwillingly* преведен је прилогом *нераго*:

When the clock struck three, Elizabeth felt that she must go, and very unwillingly said so (PP, сѓр. 21);

Каг часовник оћкуца ћри, Елизадећи закључи га мора ићи, и ћо нераго саоћићи (ГП, сѓр. 30).

Евидентно је да су најчешћи преводни еквиваленти прилога *willingly* и *unwillingly* њима одговарајући прилози *раго* и *нераго* у српском језику.

МОДАЛНЕ ИМЕНИЦЕ

За разлику од преводних еквивалената прилога *willingly* и *unwillingly*, ситуација са именицама *willingness* и *unwillingness* је доста шароликија. У корпусу се налази укупно 6 примјера са именицама *willingness* и *unwillingness*. На српски језик су сваки пут различито преведене, те у по једном примјеру (16,67%) налазимо именице *нећкање*, *несклоносћ*, *нерагосћ*, *сћремносћ* и *оћћовосћ*, те прилог *раго*. У сљедећем примјеру именица *unwillingness* преведена је именицом *нећкање*:

You would have been less amiable in my eyes had there not been this little unwillingness [...] (PP, сѓр. 64);

Били дисџе у мојим очима мање дојадљиви да није било њој малој нећкања (ГП, сџр. 86).

Именица *permission* у корпусу се налази у 6 примјера. У преводу налазимо именице *доуушџење* (33,33%), *џрисиџанак* (33,33%) и *дозвола* (16,67%), те парафразу (16,67%). У слџедећем примјеру именица *permission* преведена је именицом *доуушџење*:

[...] *but allow me to assure you, that I have your respected mother's permission for this address* (PP, сџр. 64);

Али верујџе ми да ја за овај разџвор имам доуушџење од ваше џошџоване мајке (ГП, сџр. 86).

Именица *necessity* јавља се 11 пута у корпусу. Њени преводни еквиваленти у српском језику су: именица *џошџреда* (27,27%), модални глаголи *мораџи* (27,27%) и *џредаџи* (9,09%), модални израз *џошџредно је* (9,09%), те парафраза (27,27%). У слџедећем примјеру именица *necessity* преведена је именицом *џошџреда*:

It was more than civil; it was really attentive; and there was no necessity for such attention (PP, сџр. 148);

Било је више неџо учџиво, дило је врло џажљиво; а није било никакве џошџреде за џаквом џажњом (ГП, сџр. 199).

Док су именице *willingness / unwillingness* и *permission* далеко најчешће превођене џима одговарајућим именицама у српском језику, код именице *necessity*, поред одговарајуће именице на српском језику, евидентна је и значајна заступљеност модалних глагола.

Битно је истакнути да наведени преводни еквиваленти успјешно преносе модално значење које исказује модално средство у изворном језику. Сва ова разноврсна средства за исказивање модалности која се јављају у преводу потврђују чињеницу да је превођење много више од просте замјене лексичких и граматичких јединица између језика. Ово је посебно евидентно када се ради о превођењу модалних аспеката значења, те стога није изненађујуће да корпус обилује оваквим примјерима. Наведен је само један примјер из корпуса који илуструје чињеницу да лексички ресурси и граматички систем језика имају значајан утицај на то како се нешто може рећи у одређеном језику:

If, in the explanation of them, which is due to myself, I am under the necessity of relating feelings which may be offensive to yours, I can only say that I am sorry (PP, сџр. 116);

Ако ћри овом објашњавању својих дела и њобуда, које гујујем самом себи, дудем морао да њоменем осећања која су можда увредљива за вас, моју само рећи да њо жалим (ГП, сѡр. 156).

Овдје је именица *necessity* преведена модалним глаголом *мораћи*, који се веома лијепо уклопио у структуру реченице тако да смо добили један превод који је у потпуности у духу српског језика, а истовремено је у преводу очувано и модално значење нужности. И енглески и српски језик имају велики број средстава за исказивање модалних значења, а преводилац је тај који доноси одлуку које од расположивих средстава најбоље служи сврси у датом контексту.

ЗАКЉУЧАК

Резултати истраживања потврдили су полазну претпоставку. На основу анализе преводних еквивалената евидентно је да се у преводу модалних именица, придјева и прилога најчешће задржава иста врста ријечи, односно модалне именице се најчешће преводе модалним именицама, придјеви придјевима, а прилози прилозима. У преводу је изражена заступљеност модалних глагола, тако да их налазимо у преводу модалних израза, придјева и именица. Што се тиче модалних израза, занимљиво је примијетити да модалне глаголе по учесталости у преводу на првом мјесту налазимо код сљедећих модалних израза: *be able / unable to, be to* и *be willing / unwilling to*, док су њима одговарајући модални изрази рјеђе заступљени у преводу од модалних глагола. Код модалног израза *be obliged to*, модални глагол је по заступљености у преводу на другом мјесту, одмах иза одговарајућег модалног израза на српском језику (*дићи ѡринућен*). Код модалног израза *be capable / incapable of*, модални глагол *моћи* је најчешћи преводни еквивалент, али се модални изрази *дићи у сѡању* и *дићи (не)сѡосодан* збирно чешће јављају.

С обзиром на доминантност модалних глагола као средстава за изражавање модалности, не изненађује чињеница да су у великој мјери заступљени у преводу разних других средстава за изражавање модалности. Модални глаголи покривају широк спектар значења (могућност, способност, дозволу, обавезу, нужност, намјеру, предвиђање, вољу), тако да могу бити прикладна замјена било ком модалном средству. Уз то, они сами су доста неодређени, јер један модални глагол може да покрије више различитих значења (нпр. модални глагол *can* може имати значење способности, дозволе и могућности; модални глагол *must* у

коријенском значењу покрива велики опсег значења које се протеже од јаке до слабе обавезе, а у епистемичком смислу исказује логичку нужност, итд.). Можда је управо ова вишезначност разлог њихове велике заступљености као преводног еквивалента разних модалних средстава.

Када говоримо о томе на ком нивоу се налази еквивалентност код превода анализираних модалних средстава, битно је имати на уму да је подјела језика на ријечи, јединице мање или веће од ријечи, граматику и текст вјештачка, и да је, нарочито код исказивања модалних значења, тешко рећи гдје се једна категорија завршава, а друга почиње. Често у реченици имамо више средстава за исказивање модалности која се прожимају и надопуњују. Поред тога, природа језика је таква да, у великом броју случајева, ријечи имају „нејасне границе“ (Baker, 2011, стр. 15). Њихова значења су у знатној мјери неодређена и остварују се тек у одређеним контекстима. Преводиоци, а и сви они који разумију и изворни текст и превод, свјесни су да често постоји неизвјесност и неодређеност у погледу значења и да они сами морају одлучити између различитих тумачења и превода. Ова свијест о неодређености може се сматрати саставним дијелом преводачке професије (Rum, 2010, стр. 109). Ипак, на основу проучавања модалних средстава која су предмет овог рада и њихових преводних еквивалената, можемо закључити да се еквивалентност налази на нивоу ријечи или фразе. Приликом превођења модалних концепата потребно је обратити посебну пажњу јер се исказивање модалних значења може знатно разликовати од језика до језика. И енглески и српски језик имају веома богате ресурсе за исказивање модалних значења, а на преводиоцу је да одлучи које средство у датој ситуацији и контексту најбоље служи сврси. Код превођења модалних значења најприхватљивија је теорија еквиваленције на нивоу ријечи или фразе. Што је еквиваленција на нижем нивоу, то је већа коресподентност модалности у изворном и циљном језику.

ЛИТЕРАТУРА Пипер, П. и Клајн, И. (2015). *Нормативна граматика српског језика*. Нови Сад: Матица српска.

Станојчић, Ж. и Поповић, Љ. (1994). *Граматика српског језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Al-Karooni, D. M. (1996). *The Transfer of Modal Content in Translation* (неодјављена докторска дисертација). University of Glasgow, Glasgow. <http://theses.gla.ac.uk/1274/1/1996al-karooniphd.pdf>

- Baker, M. (2011). *In Other Words*. London: Routledge.
- Bassnett, S. (2002). *Translation Studies*. London: Routledge.
- Bybee, J., Perkins, R., Pagliuca, W. (1994). *The evolution of grammar: Tense, aspect and modality in the languages of the world*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Coates, J. (1983). *The Semantics of the Modal Auxiliaries*. London: Croom Helm.
- Đorđević, R. (2007). *Gramatika engleskog jezika*. Beograd: R. Đorđević.
- Frank, M. (1972). *Modern English: a practical reference guide*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Haque, Z. (2012). Translating Literary Prose: Problems and Solutions. *International Journal of English Linguistics*, 2 (6), 97–111. doi: 10.5539/ijel.v2n6p97
- Hoye, L. (1997). *Adverbs and Modality in English*. London: Longman.
- Kim, C.-K. & Thompson, G. (2010). Obligation and reader involvement in English and Korean science popularizations: a corpus-based cross-cultural text analysis. *Text & Talk*, 30 (1), 53–73. doi: 10.1515/TEXT.2010.003
- Munday, J. (2001). *Introducing Translation Studies: Theories and applications*. London: Routledge.
- Newmark, P. (1981). *Approaches to translation*. Oxford: Pergamon.
<https://www.docdroid.net/9ahy/approaches-to-translation-newmark.pdf>
 Oxford Learner's Dictionaries. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>
- Palmer, F. R. (1990). *Modality and the English Modals*. 2nd ed. London: Longman.
- Pym, A. (2010). *Exploring Translation Theories*. 2nd ed. New York: Routledge.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G. & Svartvik, J. (2003–1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman.
- Sinclair, J. (Ed.). (1990). *Collins Cobuild English Grammar*. London: Harper Collins Publishers.
- Sweetser, E. (1990). *From etymology to pragmatics: metaphorical and cultural aspects of semantic structure*. Cambridge: CUP.

ИЗВОРИ

- Британски национални корпус (The British National Corpus). <http://www.natcorp.ox.ac.uk>
- Остин, Џ. (1997). *Гордосћ и њреграсуде*. [превео Живојин Симић]. Београд: Народна књига – Алфа.
- Austin, J. (2008). *Pride and Prejudice*. The Project Gutenberg EBook of Pride and Prejudice, by Jane Austin. Release date: August 26, 2008 [EBook #1342] www.gutenberg.org

TIJANA R. MIHIĆ PIJETLOVIĆ

UNIVERSITY OF BANJA LUKA

FACULTY OF PHILOLOGY

SUMMARY

MODAL EXPRESSIONS, ADJECTIVES, ADVERBS AND NOUNS AS MEANS
FOR EXPRESSING ROOT MODALITY IN ENGLISH
AND THEIR TRANSLATION EQUIVALENTS IN SERBIAN

The paper analyses modal expressions, adjectives, adverbs, and nouns expressing root modality in the English language. First, their modal meanings are defined, then their translation equivalents in the Serbian language are analysed. The aim of the paper is to establish the translation equivalents of the analysed words and expressions, the frequency of their occurrence, as well as the level of equivalence. The obtained results show that modal nouns, adjectives, and adverbs in English are most frequently translated by their equivalent modal nouns, adjectives, and adverbs in Serbian. Modal verbs occur frequently in translation and we find them as translation equivalents of modal expressions, adjectives and nouns. As for the analysed modal expressions, it is interesting to observe that some of them (*be able / unable to, be to, and be willing / unwilling to*) are most frequently translated by modal verbs, while their corresponding modal expressions in Serbian occur less frequently. This high frequency of occurrence of modal verbs in translation can be explained by a wide range of meanings that they express (possibility, ability, permission, obligation, necessity, intention, volition, etc.). When translating modal concepts, translators must be particularly careful as expression of modal meanings can differ significantly among languages. Both English and Serbian have very rich resources for expressing modal meanings and the translator has to decide which of the available resources serves the purpose best in a given context or situation. The theory of equivalence on the level of word or phrase is the most acceptable when translating modal meanings. The lower the level of equivalence is, the higher is the modal correspondence between the source and the target language.

KEYWORDS: modal expressions; modal adjectives; modal adverbs; modal nouns; root modality; equivalence; English; Serbian.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons

Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 |

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).